

¿CÓMO NO?

informatieblad
TILBURG-MATAGALPA

- De toekomst • Rampzalige droogte teistert Nicaragua • Werkbezoek aan Nicaragua •
- Onderwijs op de vuilnisbelt • Het Moeder- en Kindcentrum in Matagalpa in werking! •

INCLUSIEF KATERN MUJERES

¡Cómo No!, het informatieblad over de Stedenband, wordt uitgegeven door Amigos de Matagalpa van Stedenband Tilburg-Matagalpa. ¡Cómo No! verschijnt drie maal per jaar met een oplage van 700 exemplaren. Voor een gratis abonnement kunt u zich wenden tot de Stedenband Tilburg-Matagalpa:

Adres: Beneluxlaan 74
5042 WS Tilburg
Tel: 013-5368706
E-mail: stedenband@tilburg-matagalpa.nl
Web: www.tilburg-matagalpa.nl
Bank: ING-bank: NL98 INGB 0002 7835 14
De Stedenband is geregistreerd bij ANBI (Algemeen Nut Beogende Instellingen).

Redactie

Marian van Stiphout
Toon Oomen
Miranda van der Klaauw
Wendy Sprangers
Herman Fitters
Maya Engels
Rik Kamerik

Lay-out

HD ontwerp • Tilburg • www.hdontwerp.nl

Foto voorpagina

de reisgroep op de vulkaan Cerro Negro (*Zwarte Heuvel*);
foto: Peer Brok

Drukwerk

Drukkerij Mezclado

Afwerking

de Bundel

ISSN: 0920 2315

Redactioneel

Herinneringen

Ik ben niet meegegaan naar Nicaragua. De foto's en de filmpjes die de reizigers die wél gingen mij toestuurden, laten zien wat ik gemist heb. Dansende meisjes in zwierige jurken, de prachtige natuur, fresco's drinken, de zichzelf herhalende toespraakjes, rondbadderden in de rivier in de canyon, het geluid van de vulkaan, vaten met Flor de Caña die in de 'bodega' staan de *slow agen*, hoogopgetaste marktkramen, een krokodil in de mangrove, de kleuren van Masaya, de 'tieten' van Ometepe en vooral de mensen, warm, hartelijk, gul en nieuwsgierig. Wat de foto's niet geven zijn de geuren. Toch ruik ik ze als ik ernaar kijk. Ach ... de geuren van Nicaragua. Ik herinner me hoe de koffie daar rook -zo heel anders dan thuis, de walmende houtkachelletjes, de kleine overrijpe banaantjes, de opgebakken bonen bij het ontbijt, de eerste regendruppels op het warme zand en dan die rum, de oude fluweelzacht en de jonge witte venijniger maar ook goed genoeg voor een gezellige avond ... Die geuren, ze zitten voorgoed ergens in mijn hoofd, in mijn wezen. Er is weinig nodig om ze weer te voorschijn te laten komen: een tasje met cadeautjes van oude vrienden daar, een paar foto's en de verhalen die degenen die wel gingen mee terug brachten.

Misschien ging ik daarom wel niet mee, ik ben aan de herinneringen gehecht, misschien verstoort ik ze als ik nog eens ga of worden ze vervangen door andere, minder mooie?

That's what the world is, after all: an endless battle of contrasting memories (Haruki Murakami, in de trilogie 1Q84).

Marian

Inhoud

De toekomst	Miranda van der Klaauw	3
Rampzalige droogte teistert Nicaragua	Toon Oomen	4
Werkbezoek aan Nicaragua		5
Een heel mooie week	José Manuel López Cano	6
Drie weken op reis door Nicaragua	Toon Oomen	7
Onderwijs op de vuilnisbelt	Márti Bujdosó	9
Ongelukje in Nicaragua	Peter van Hirtum	10
Boottocht in mangrovebossen	Marc Vollaers	10
Afsluiting van de communicatietraining voor leerkrachten	Toon Oomen	12
La Fundadora	Diny van de Pas	13
Trotse, ondernemende vrouwen	Joost Gielen en Eefje Rolsma	14
Het Moeder- en Kindcentrum in Matagalpa in werking!	Diny van de Pas	15
Het Grote Interocéanische Kanaal	Toon Oomen	16
Wat weten we nou eigenlijk van het goud van Nicaragua?	Jaques Weijters	18
Hap Stap Festival	Frans Couwenberg	21
Goei Eete timmert aan de weg	Herman Fitters	22
Op de koffie		23
Kort Nieuws en agenda		24
Dé foto van ¡Cómo No!	Peer Brok	28

De toekomst

Het is bijna 2015: het magische eindjaar van de millenniumdoelen. Natuurlijk weten we al dat deze doelen niet zijn behaald. Maar er is over de hele wereld en ook in Nicaragua vooruitgang geboekt, met name op het gebied van onderwijs, gezondheidszorg en drinkwater. Buiten de grote steden echter is de armoede nog groot. Daarnaast hebben vrouwen nog steeds een grote achterstand en zijn er zorgen op het gebied van natuurbescherming en duurzaamheid.

Miranda bij een van de plechtigheden
foto: Peer Brok

2015 is echter ook het einde van het programma Caminando Juntos, het programma van het LBSNN (Landelijk Beraad Stedenbanden) en HIVOS dat in meerdere Nicaraguaanse steden zorgde voor duurzame economische ontwikkeling. In Matagalpa konden van 2007 tot 2014 dankzij in Tilburg ingezamelde fondsen, verdubbeld door Caminando Juntos, ongeveer zeventienduizend kinderen naar school, 2500 vrouwen een bedrijfje starten, driehonderd koffieboerenfamilies investeren in hun boerderij en vijftig ondernemers hun bedrijf verbeteren. Bovendien kunnen dankzij dit programma alle vrouwen in Matagalpa nu veilig bevallen in het Moeder- en Kindcentrum, verbeterde de kwaliteit van het onderwijs en kwam er meer aandacht voor kinderarbeid, met name zichtbaar in de voor Matagalpa belangrijke koffiesector. Mooie resultaten, maar kunnen we daarmee onze partners aan hun lot overlaten? Gelukkig gaat het in Nicaragua en Matagalpa een stuk beter en zie je het land en de stad bij wijze van spreken vooruit gaan. Maar is dat genoeg? Het is tijd om de balans op te maken. Samen met onze partnerorganisatie Comité Mano Vuelta zijn we daarom al het hele jaar in gesprek over de toekomst. Er is enthousiasme, men is gemotiveerd en we zien perspectief. We zijn immers vrienden en die contacten verbreek je niet zomaar. Maar er zijn ook zorgen. Ontwikkelingssamenwerking anno nu staat ter discussie, er is minder geld en het is soms moeilijk om voldoende goede mensen te vinden om al het werk te doen of nieuwe activiteiten ten uitvoer te brengen. Daarom is het maken van keuzes en het stellen van prioriteiten meer dan ooit van belang. Met alle betrokkenen en vrijwilligers, in Tilburg en in Matagalpa, is op een aantal momenten gesproken over de toekomst. Inmiddels is duidelijk dat onze expertise, ervaring en contacten binnen het onderwijs een goede basis vormen om door te gaan. Het onderwerp kinderarbeid wordt hieraan gekoppeld en dat is alleen maar logisch; de link met schooluitval is evident. Verder willen we doorgaan met een of twee economische projecten, omdat we vinden dat dat past in deze tijd. Het zou niet goed zijn om na dertig jaar samenwerking nog steeds veel geld te stoppen in projecten die afhankelijk blijven van donaties. Steun aan dit soort projecten is de laatste tijd al deels afgebouwd, hoe moeilijk dat soms ook is. Economische projecten zijn projecten die als doel hebben de inkomenspositie van groepen kansarme mensen structureel te verbeteren. En dat is een goede investering in de toekomst. Bovendien wordt er bij dit soort projecten vaak met kredieten gewerkt, waardoor op termijn meerdere mensen van hetzelfde geld/fonds kunnen profiteren. Tot slot willen we de organisatie in Tilburg en Matagalpa minder afhankelijk maken van subsidie. Dus meer werk overdragen aan vrijwilligers waar dat kan en een klein eigen bedrijfje opzetten in Matagalpa, zodat het Comité Mano Vuelta meer eigen inkomsten heeft. Over deze ideeën is het laatste woord nog niet gezegd en we zullen in november verder discussiëren als twee gasten van het Comité in Tilburg zijn. Lezers die iets kwijt willen naar aanleiding van dit artikel of betrokken willen worden bij de discussie, worden uitgenodigd te bellen of mailen naar ons kantoor (zie colofon).

Miranda van der Klaauw,
coördinator

LANDELIJK BERAAD
STEDENBANDEN
NEDERLAND-NICARAGUA

1

2

3

4

5

6

7

8

Rampzalige droogte teistert Nicaragua

Grote krantenkoppen geven noodsignalen af: 'De droogte houdt aan' (El Nuevo Diario) en: 'Droogte treft getroffen zône hard' (La Prensa). Beide persberichten vertellen hetzelfde tragische verhaal: ook in de maanden augustus, september en oktober valt er weinig tot geen regen met grote gevolgen voor de voedselsituatie.

diverse kranten met de droogte als voorpaginanieuws
foto: Toon Oomen

Half mei begint normaal gesproken de regentijd (in Nicaragua spreken ze van de 'winter'). Echter: er is tot nu toe slechts een sporadische druppel regen gevallen; records worden gebroken, records van gebrek aan regen, aan water. Zelfs de temperatuur is in juli nooit zo hoog geweest als dit jaar. Decennia is er niet zo weinig regen gevallen. De gevolgen zijn desastreus: gebrek aan voedsel, mislukte oogsten van rijst, bonen, koffie en mais en vee dat geen gras meer te eten heeft. Als je door het land reist, zie je hier en daar een paar koeien die gras lopen te zoeken langs de kanten van de wegen, ze zien er uitgemergeld uit, de botten steken haast door hun vel. Melk zullen ze niet meer geven, het is meer

gebrek aan voedsel voor het vee
foto: Confidential

een gevecht om in leven te blijven. In de krant staat dat er vee door de droogte bezwijkt. Hoe moet deze ramp opgevangen worden door de kleine boeren, die normaal al nauwelijks op of zelfs onder het bestaansminimum moeten leven?

Dit is de grootste droogte waaronder het land te lijden heeft sinds mensenheugenis. Er is geen uitzicht op dat het beter wordt, ook de tweede oogst van het jaar 2014 (in september-oktober) zal niet beter zijn. De voorspellingen zijn niet mis te verstaan: er zullen 1,1 miljoen quintales (een quintal is 46 kilo) mais minder geoogst kunnen worden en een miljoen quintal rijst. De regering probeert de ramp te relativeren, maar waarschuwt wel dat de gevolgen ernstig kunnen zijn, zeker na eind augustus: 'we moeten ons voorbereiden op maatregelen die noodzakelijk zijn om deze droogte aan te kunnen'. De president van de Centrale Bank verklaart geen voedselproblemen te voorzien. Deze José Ovidio Reyes wil het probleem aanpakken door de belastingvrije invoer van *granos básicos* (met name bonen en mais). Hier steekt mogelijk een ongelijke prijsontwikkeling de kop op, de kleine boeren mogen hiervan zeker niet de dupe worden.

In de wetenschap wordt er een verband gelegd tussen droogte en onderaardse trillingen (in het ergste geval: al dan niet grote aardbevingen). Hier wordt een vergelijking gemaakt met 1972. Ook toen heerste er in het land een erge droogte en vier maanden later vond de dramatische aardbeving plaats, die een groot deel van de hoofdstad Managua in puin legde. De verklaring van deze extreme droogte is de ontwikkeling van het klimatologische fenomeen El Niño. El Niño doet zich voor wanneer de temperatuur van het oppervlaktewater in de oostelijke en centrale zones voor de Stille Oceaan kust ter hoogte van de evenaar stijgt, wat tot gevolg heeft dat weerpatronen in de hele wereld veranderen. In Nicaragua, een van de tien meest kwetsbare landen ter wereld voor klimaatverandering, veroorzaakt het fenomeen cyclische periodes van droogte aan de westelijke Stille Oceaan kust en in het centrum van het land, in het noorden en aan de oostelijke Caraïbische kust ontstaan dan weer seizoensgebonden overstromingen.

Het Nicaraguaans Instituut voor Territoriale Studies (Ineter) waarschuwt dat de regen kan uitblijven tot september.

Toon Oomen

Werkbezoek aan Nicaragua

Op 20 juli vertrokken dertien Tilburgers naar Nicaragua. De eerste week stond in het teken van de festiviteiten rond het dertigjarig jubileum van de Stedenband Tilburg-Matagalpa. Een week van veel contacten van Tilburgers met vrienden en vriendinnen in onze zusterstad Matagalpa. Voor de groep van dertien volgden daarna twee weken rondreizen door het land. Ze zouden diverse steden en regio's aandoen, die 'je gezien moet hebben', zoals het bezoek aan vulkanen, mangrovebossen, aan de koloniale stad Granada en ook aan het eiland Ometepe.

De reizigers hadden zich terdege voorbereid: ze hadden bijeenkomsten bijgewoond waarin ingegaan werd op de sociaal-politieke situatie van het land, maar ook op praktische zaken zoals vaccinaties, kleding, eten en drinken.

Op 12 augustus stond het vliegtuig weer klaar om de reizigers mee te nemen naar de VS, van waar de laatste trip naar Europa aanving. Inmiddels zijn alle reizigers weer veilig thuis.

Over hun ervaringen en avonturen in Nicaragua verschenen al verhalen op de reislog van de stedenband. *¡Cómo No!* selecteerde een aantal van hun verhalen voor dit nummer.

vóór het vertrek
foto: Peer Brok

Een heel mooie week

Het is alweer dertig jaar geleden dat een groep Tilburgse jongens en meiden een stukje van hun hart verloor aan onze mooie Parel van het Noorden. Toen huisvestten deze Tilburgse vrienden zich in ons mooie klimaat en het groen van onze bergen om een stedenband te beginnen die tot op de dag van vandaag bestaat en wordt voortgezet met dezelfde kracht waarmee alles begonnen is.

Dit jaar bestaat de Stedenband tussen Tilburg en Matagalpa dus dertig jaar en dat is de reden dat het Comité Mano Vuelta feest viert. Tijdens het programma dat we in onze stad georganiseerd hebben om deze dertig jaar van broederschap en solidariteit te vieren, hebben we een plezierige tijd gehad met onze broeders en zusters uit Tilburg. Het was een intense week met werk en bezoeken aan alle projecten van onze Stedenband.

Tijdens de viering hebben we de nadruk gelegd op de voornaamste zaken die we gerealiseerd hebben, zoals de reparatie van de scholen in de buitengebieden van onze stad. Zodoende beschikken de leerlingen van die scholen inmiddels over een geschikte ruimte zodat zij zich kunnen ontplooiën door naar een goede school te gaan. Ook kregen dit jaar de eerste docenten van de plattelandsscholen van de gemeente San Dionisio een diploma voor de training communicatie, waarmee men tot doel heeft de kinderarbeid in deze gemeenschappen te verminderen. We zijn ook een samenwerkingsverband aan het opzetten met gouvernementele en niet-gouvernementele organisaties om de kinderarbeid op de koffieplantages te kunnen uitbannen.

De viering was heel gezellig. Er waren optredens, dankzeggingen, bezoeken aan instellingen als de Clínica Materno Infantil, aan EDISMAT, het Casa Materna en aan koffieplantages. We speelden spelletjes met leerlingen van scholen van de Stedenband en hadden een feest met de delegatie uit Tilburg en de vrienden uit Matagalpa. Het was een heel mooie week.

We blijven hard doorwerken en hopen dit te blijven doen met dezelfde betrokkenheid en overtuiging, zodat deze Stedenband sterk blijft en zich blijft versterken. Dat deze drie decennia zich mogen blijven vermenigvuldigen.

José Manuel López Cano

vertaling: **Maya Engels**

Matagalpa viert het dertigjarig jubileum
foto: Peer Brok

Drie weken op reis door Nicaragua, indrukken van de eerste week

'Veel variatie in het programma', dát was het slotcommentaar van degenen die zowel de Matagalpawek hadden meegemaakt als de rondreis door het land. Immers de eerste week zouden we deelnemen aan de festiviteiten van het grootse feest -de Nicaraguaan grijpt elke gelegenheid aan om iets te vieren, vieren hoort bij het leven. De burgemeester zei ooit: 'In Nederland vieren ze het lustrum van de Stedenband, wij vieren het elk jaar'. Geef ze maar eens ongelijk.

Bus naar Masaya
foto: Peer Brok

ijskar in Matagalpa
foto: Louise Donjacour

in de 'bus'
foto: Louise Donjacour

folkloristische dansen
foto: Peer Brok

Ze pakken dan ook uit: een warm welkom met -vooral complimenterende- toespraken, folkloristische dansen uitgevoerd door jongeren in prachtige pakken en typisch Nicaraguaanse muziek; niet onvermeld mag blijven de collages, die kinderen van scholen -verbonden met scholen uit Tilburg- hebben gemaakt om hun waardering te uiten.

Onze counterpart, Comité Mano Vuelta, had het op zich genomen de feestweek te organiseren, waar dat welkom een onderdeel van was. Wij als reisgroep werden verrast door tal van projecten die we konden bezoeken, zoals FUMDEC, Esquipulas, de mobiele school en de koffiecöoperatie; de meerderheid was namelijk niet direct betrokken bij het werk van de Stedenband. Daarom maakten we dankbaar gebruik van de geboden kans de projecten te leren kennen.

We brachten een bezoek aan FUMDEC, het microkredietproject voor vrouwen, gesteund door de vrouwengroep van de Stedenband. Een bijzonder interessante middag waarin we kennismakten met een vrouwengroep in een *comunidad*. Een vrachtwagen met banken in de bak en een dak erboven bracht ons er heen: ver buiten Matagalpa. De voorzitter bracht het verhaal van hun project met enthousiasme. Ze lieten ons wat zien: akkertjes met groenten, een oventje, een klein winkeltje voor de alledaagse benodigdheden, een naai-ateliertje. Ook brachten enkelen van ons een bezoek aan Esquipulas, een dorp op twee uur rijden van Matagalpa, waar P.I. De Honsberg uit Oisterwijk een speciale band mee heeft en met de gehandicaptenorganisatie Los Pipitos in het bijzonder. We werden ontvangen door een grote groep kinderen met diverse beperkingen en hun begeleidsters onder wie Doña Paula, een lieve, wat oudere vrouw, op wie de afdeling van Los Pipitos aldaar zwaar leunt. Maar er zijn gelukkig ook een vijftal jonge enthousiaste meiden die actief hun steentje bijdragen.

Op diezelfde middag bezochten anderen de vuilnisbelt van Matagalpa, waar kinderen hun kostje bij elkaar scharrelen onder zeer ellendige omstandigheden: de stank alleen al, het vieze en ongezonde, de minderwaardige rol van zulke nog jonge kinderen in die *struggle for life*. Het project van Las Hormiguitas, namelijk scholing middels een 'mobiele school' geeft hoop op verandering, al is het stapje voor stapje.

Ook gingen we als groep op bezoek bij een koffieboer, lid van de coöperatie CECOCAFEN. Hij liet ons zijn -bescheiden- plantage zien, z'n jonge koffieplantjes en de initiatieven rond vruchtdiversificatie (= andere producten naast koffie). We hebben zelfs een koffieplant geplant met de naam: El Tilburgüense (de Tilburger). En zo vertrokken we van die boerderij met veel informatie over de productie van koffie.

De week had een vol programma, maar elk onderdeel had zó veel meerwaarde, dat niets gemist wilde worden; vol bewondering voor de mensen die het realiseren, voor hun gedrevenheid, hun doorzettingsvermogen want de omstandigheden zijn vaak verre van gemakkelijk.

Op het slotfeest op vrijdagavond ging iedereen echt los -dat kon ook niet anders na zoveel warmte van de Matagalpese vrienden en vriendinnen voor ons als Tilburgers- en de swingende muziek zorgde er wel voor dat iedereen de dansvloer op wilde.

Als reisgroep gingen we de laatste dag op excursie naar Selva Negra onder begeleiding van een deskundige gids. Dat was nodig: even de stad uit, even meer beweging, even de natuur voelen en beleven. Een boeiende ervaring: die imposante natuur van dichtbij te kunnen aanschouwen. >>

De dag erna begon dan de rondreis van meer dan twee weken, te beginnen met de tocht van Matagalpa naar Estelí. We passeerden de natte rijstvelden, reden op een goede verbindingsweg, maar het landschap als geheel gaf een te dorre aanblik. De droogte neemt rampzalige vormen aan voor landbouw en veeteelt. In Estelí gingen we op excursie naar de tabaksplantage en later de sigarenfabriek: een boeiend uitstapje met informatie over een -voor ons-totaal onbekende bedrijfstak. De productie komt alleen door handwerk tot stand, vlugge handjes steken de tabaksbladeren op stokken om ze te drogen te hangen, andere handen zijn er om de gedroogde bladeren uit te leggen zodat ze daarna beter drogen. Uiteindelijk komen we bij de afdeling 'sigaren maken' terecht. Het lijkt zo makkelijk: ze frotten wat kurkdroge bladeren bij elkaar, rollen deze in een apparaatje om er als sigaar uit te komen, wat knippen en de sigaar is klaar. Het vergt heel veel handigheid en ervaring om dit werk te

doen en zeker om er zo 450 per dag te 'draaien'. Indrukwekkend om het gezien te hebben. Het hotel in deze stad is een oase van rust en luxe. Ik heb nog niets gezegd over onze bus: wat een voorrecht om met een eigen bus te kunnen reizen. Voor de reservering van de hotels, de bus en de afspraken met betrekking tot de excursies heeft Stijn gezorgd, een bijzondere vermelding zeker waard! We zijn nu nog maar acht dagen onderweg. Er volgen nog twee weken boeiende uitstapjes en excursies.

Toon Oomen

Ometepe

Onderwijs op de vuilnisbelt

Bezoek aan de mobiele school van las Hormiguitas
Las Hormiguitas (de miertjes) heeft zich ten doel gesteld om kinderuitbuiting tegen te gaan onder meer door het geven van onderwijs-op-maat aan kinderen die bijvoorbeeld op en langs de vuilnisbelt leven met hun familie. Las Hormiguitas gaat eens per week met een mobiele leswagen naar de vuilnisbelt.

Het is eigenlijk een drempelverlagende manier om kinderen die kinderarbeid verrichten te verleiden om naar een echte school te gaan. Daarmee overbruggen ze de enorme kloof die bestaat tussen het leven op de vuilnisbelt en het leven van kinderen daarbuiten. De kinderen krijgen door die drempelverlaging de kans om later werkelijk te participeren in de maatschappij. Ze halen de kinderen uit een uitzichtloze situatie. Maar hoe gaat dat onderwijs daar in zijn werk? Het blijkt indrukwekkender dan iemand van ons had kunnen bedenken.

Het opvanghuis van las Hormiguitas is kleurig en heeft een enorme hoeveelheid aantrekkelijke boeken. De kinderen die daar komen zijn verzekerd van liefdevolle, toegewijde begeleiding en worden ook door deze omgeving gestimuleerd in een ontwikkeling die bij hun leeftijd past. Een prachtig verhaal dus. De betrokkenheid van de onderwijskrachten raakt me. De kinderen zijn zoals alle kinderen die ik hier zie goedlachs en voelen zich zichtbaar op hun gemak. We stappen bij het gebouw van las Hormiguitas op de vrachtwagen en rijden via een kronkelige onverharde weg naar iets wat een heel andere wereld is dan de gezellige bedrijvigheid van Matagalpa. De huizen waar we langskomen zijn soms van steen, soms van golfplaat en sommige delen zijn zelfs van geperst karton. We zien een klein varkentje dat aan een tuigje rondscharrelt voor een van de huizen, een paar kalfjes, hondjes, krielkipjes. En dan ruiken we dat we dichtbij de vuilnisbelt zijn. Enkele kinderen komen ons tegemoet rennen. Ze spelen met een voetbal en lachen vrolijk.

Gelukkig waait het behoorlijk en is het droog. We stappen uit. De mobiele school is voor ons uitgereden en de wagen wordt geïnstalleerd. Een van de promotiemeiden loopt met een lijst naar de kinderen toe. Ze noteert hun namen. De kinderen gaan als vanzelf naar de wagen. Dan zie ik dat de wagen bestaat uit een paar uitschuifbare borden. Aan de ene kant kan rekenen worden onderwezen en aan de andere kant taal. Het materiaal is heel basaal en met aantrekkelijke afbeeldingen. Het gaat hier om de beginselen van het rekenen en alfabetisering. De kinderen krijgen op maat les van de vrijwilligers. Ik zie een vrijwilliger met stenen uitbeelden wat de hoeveelheden betekenen. Sommige kinderen blijven op een afstandje kijken. Anderen worden als een magneet aangetrokken door de prachtige onderwijswag.

Ik kijk rond en word er stil van. En ik ben niet de enige. Het is zo overweldigend wat ik zie, zowel in de zin van ellende als in de pracht van hoe hier aan oplossingen en mogelijkheden wordt gewerkt. Zó dichtbij de kinderen. Zo van: jij kunt niet naar onze school toe komen? Dan komen wij naar jou toe!

Ik zie aan de ene kant de mobiele onderwijswagen met de kinderen die in operste concentratie bezig zijn. Aan de andere kant zie ik de volwassenen, de oudere kinderen die hier dus kennelijk dag in dag uit leven. Op het vuil. Soms komt een volle vuilniswagen het terrein op rijden. Hij stopt midden op de vuilnisbelt. De bewoners lopen ernaartoe met stokken, prikkers, zakken. De vuilniswagen is propvol en als de wagen het afval uitbraakt, torent het afval hoog boven de bewoners uit. In plaats van terug te deinzen, lopen ze op het afval af en scheiden het daar meteen met de hand. Op honderd meter daarvandaan wordt het plastic verzameld, het karton. We zien overal hordes zwarte gieren die ook op deze vuilnisbelt leven en er voedsel uithalen. De bulldozer gooit al rijdend het afval aan de randen van het vuilnis telkens om. De gieren vliegen telkens pas op het allerlaatste moment op, als de rupsbanden van de bulldozer bijna over hen heen rijdt.

Na de les wordt de wagen weer ingeklapt. Sommige jongens klimmen op de leswagen om nog mee terug te rijden tot de eerste stop verderop. Als we verder rijden, naar iedereen zwaaiend, klimmen er nog twee jongens op onze vrachtwagen om nóg een eindje mee te rijden met ons. Dan springen ze eraf en blijven achter.

Márti Bujdosó

Ongelukje in Nicaragua

Je gaat naar Nicaragua, je hebt je verzekerd, je hebt je spuiten gehad, je hebt je medicijnen bij je en je gaat er vanuit dat je er klaar voor bent. Totdat je met vrienden van de Stedenband en een Matagalpese familie een zondaguitstapje naar de waterval maakt. De stenen naar de waterval zijn glad, je glijdt uit en valt met je hoofd op een steen ...

Paniek, er moet snel gehandeld worden. 'Naar de privékliniek', zegt de Matagalpese familie, 'niet naar het ziekenhuis'. De ontvangst in de kliniek is vriendelijk, de medewerkers zijn betrokken en doortastend. Het niveau kan wedijveren met dat in Nederland. Morele steun is er in de personen van Toon, Andre en Xiomara.

Grote wond in voorhoofd, neus beschadigd en pols doet zeer: bloeddruk meten, hartfilm, bloedprikken, hechten en een hersenscan, de arts vindt dat nodig vanwege de grote klap. Ook: medicijnen om bloeddruk naar beneden te krijgen, de bloeddruk is hoog door stress en de klap met verwondingen. Om negen uur zijn de uitslagen bekend: goed, geen hersenbeschadiging gezien op de scan, bloeddruk is acceptabel. Als de hersenscan niet goed was geweest, was verder reizen verboden! Na het betalen van 350 euro voor al die behandelingen sta je na zes uur weer buiten met verband om je voorhoofd en op je neus, een antibioticakuur en het advies om de komende vijf dagen de wond te laten verzorgen en de bloeddruk te controleren.

Tot zover alles goed wat medische zorg betreft. Maar daarna komen we in León in een staatsziekenhuis terecht. Wat ons overkomt in dit ziekenhuis is voor Nederlandse begrippen onvoorstelbaar: chaos, smerig, sterk verouderd, veel mensen op de gangen, volle behandelkamertjes waarin iedereen in- en uitloopt, ongeïnteresseerde arts, vieze bedden op de gang waar vrolijk een duif onder door loopt, een man die regelmatig met een ton met medisch afval langs komt, een wachtende die moet overgeven in de afvalbak, lang wachten ... Dit alles omdat de onvriendelijke arts mijn bloeddruk naar beneden wilde hebben en me drie maal een

foto: Toon Oomen

injectie liet geven, waarna Toon en ik weggestuurd werden om medicijnen te halen in de *farmacia*. Ook hier zijn we zes uur mee bezig geweest voor we weg mochten. Toon bleef steeds de onmisbare tolk en morele steunpilaar.

We waren heel blij, toen deze nachtmerrie voorbij was. De dagen daarna kwam een privé dokter langs en dat was een verademing. Zij was vriendelijk en kundig en zei dat mijn bloeddruk in het ziekenhuis alleen maar omhoog was gegaan door alles wat ik meemaakte en om me heen zag gebeuren. Haar man zei dat als je zo'n ziekenhuis binnengaat je je overlijdensakte tekent -bij wijze van spreken!

Zondagmorgen bij vertrek uit León heeft de dokter de hechtingen eruit gehaald en ze zei dat er geen verband meer op mocht. Op naar Granada!

Peter van Hirtum

Boottocht in mangrovebossen

De ochtend van 2 augustus vertrokken we rond negen uur per boot vanuit León richting Las Peñitas aan zee naar de mangrovebossen. Het belooft een bijzondere dag te worden. O ja?

Enmaal bij het strand aangekomen werden wij getraakteerd op een fantastische selectie van enorme vissen die net aan land waren gebracht door kleine vissersbootjes. De geur hierbij was

wat minder ... aan wal werden de vissen meteen van ingewanden ontdaan en uitgespoeld in zee. Sommige werden meteen gefileerd in het zand. Na de nodige fotomomenten liepen we door naar de boot die ons door de mangrove zou varen.

de boot die ons door de mangrove zou varen
foto's: Peer Brok

een diversiteit aan vogels zoals reigers

2014 • nr 114

De mangrove is een beschermd gebied met een enorme verscheidenheid aan dieren, vissen, vogels, planten, bomen, insecten, krabben enzovoort. Er zijn drie soorten mangroven: de witte, de rode en de zwarte variant. Ze hebben alle drie hun eigen manier van voortplanten (wortelen) in de modder.

We voeren met achttien man door het labyrint van vaarwegen en er werd veel uitgelegd over de flora en fauna. Er was een lokale jonge gids bij die elk dier direct zag tussen de wirwar van de mangrove, terwijl wij Nederlandse stedelingen niets konden onderscheiden in de zware begroeiing. De boot moest stilgelegd worden om te kunnen zien wat hij al lang gespot had:

een diversiteit aan vogels zoals reigers, ooievaars, roofvogels, verschillende soorten ibissen en ook (kleine) leguanen en een soort wasbeertjes. Dankzij de scherpe blik van onze gids hebben we zelfs een jonge krokodil van een klein metertje gezien, die lastig te onderscheiden was in de speling van licht en schaduw. Duizenden gekleurde krabbetjes ploeterden op en door de modder en zaten net boven de waterspiegel op de wortels, het was een fantastisch gezicht! Na een kleine twee uur hadden we een korte stop en bezochten we een lokaal project waar ze zeeschildpadden uitzetten. De eieren worden in zandzakken uitgebroed om een beter rendement van jonge babyschildpadjes te krijgen.

Onder de bescherming van de lokale dorpsbewoners worden de schildpadden na een korte aansterkperiode naar de oceaan begeleid om de wijde wereld in te gaan en vervolgens na een jaar of achttien terug te komen om eieren te leggen op de plek waar ze zelf geboren zijn.

Na onze indrukwekkende tocht is de groep opgesplitst om lekker te gaan lunchen en te gaan zwemmen in de zee. Ondanks het bijna warme badje was het een enorme verkoeling na de dag in de hete zon. Het was zo lekker aan het strand dat sommigen van ons besloten daar een heerlijk romantisch nachtje door te brengen in een hotelletje met uitzicht op zee ... Met rustige zeegeluiden, in tegenstelling tot de drukte van de stad.

Wauw, wat een dag! Heerlijk!

Marc Vollaers

Afsluiting van de communicatietraining voor leerkrachten

Zaterdag vond de officiële afsluiting plaats van de cursus voor leerkrachten uit de omgeving van San Dionisio. De cursus had tot doel kinderen naar school te laten komen in plaats van ze te laten werken bijvoorbeeld in de koffiepluk. Daarvoor is nodig dat de ouders overtuigd raken van het belang van onderwijs.

De cursisten leerden in deze cursus dit belang duidelijk te maken aan de ouders en aan anderen zoals de werkgevers van hun *comunidad*.

Om acht uur zou de evaluatie beginnen van de cursus, *hora Nica* (Nica-tijd) houdt in dat het iets later wordt. Vier teams van even zo veel scholen uit de omgeving van San Dionisio, een gemeente op ongeveer een uur rijden van Matagalpa, gaan een betoog houden over hun ervaringen. De cursus was van maart 2014 tot juli 2014; in deze periode waren er vier bijeenkomsten gericht op communicatietraining, met onder meer rollenspel. In de tijd tussen de bijeenkomsten werd geacht het geleerde in de praktijk te oefenen, door gesprekken met ouders te voeren en de opgedane ervaringen terug te koppelen in de cursus.

Welnu, de vier presentaties gaven een scherp beeld van wat deze twintig leerkrachten hadden gedaan: onderzoek naar factoren die kinderarbeid beïnvloeden, een sterkte-zwakte-analyse maken van het project in hun eigen *comunidad* en activiteiten becommentariëren van wat ze ter plekke gedaan

hadden. De spreekbeurten waren onder ieder verdeeld, ze gaven in beelden (ook filmpjes) weer wat goed en minder goed kon gaan, ze hadden contacten gelegd met werkgevers, gemeente, leiders uit de *comunidad* als 'bondgenoten' bij hun overtuigingswerk naar de betreffende ouders. Het was inspirerend deze plattelandsleerkrachten te horen praten over hun project. In het laatste half jaar was de schooluitval nul, terwijl die het jaar tevoren altijd wel rond de twintig kinderen lag op een leerlingenaantal van rond de negentig. Ze waren opgetogen over dit succes en wij als toehoorders niet minder. Uiteraard zal het uiteindelijke succes pas écht blijken als de koffieoogst in zicht komt. Blijven de kinderen dan ook naar school komen? Zijn de ouders dan ook overtuigd van het belang van onderwijs voor hun kinderen? De onderwijsvakbond in San Dionisio beloofde plechtig toe te zien op het voorkomen van schooluitval als vervolg op deze cursus.

We dankten de cursisten voor hun enthousiaste en zeer gemotiveerde deelname aan dit project en voor het vele werk dat zij op zich genomen hadden. Na de evaluatie vond de uitreiking van de diploma's plaats, een officiële bijeenkomst met toespraken en fotosessies. De maaltijd als afsluiting was zeker nodig voordat ieder de reis huiswaarts aanving, een reis naar hun *comunidades* van minimaal twee uur. Een geslaagde morgen was het zeker!

Toon Oomen

diploma-uitreiking
foto: Willy de Lange

de cursisten
foto: Toon Oomen

La Fundadora

Een bezoek aan de bedrijfjes die door trotse vrouwen zijn opgezet met behulp van een microkrediet van FUMDEC (Fundación Mujer y Desarrollo Económico Comunitario (Stichting Vrouwen en Lokale Economische Ontwikkeling)).

Maandagmiddag 21 juli klimt een grote groep geïnteresseerde reizigers in een half open laadbak van een grote vrachtwagen om op weg te gaan naar La Fundadora. Dit kleine dorp ligt hoog in de bergen richting Jinotega, op een uur rijden van Matagalpa. Het landschap is prachtig, afwisselend en groen. De weg is vaak onverhard en steil, waarover de vrachtauto, soms kreunend, naar boven kruipt. Eén moment denk ik dat we achterwaarts retour gaan naar Matagalpa.

In het bergdorpje worden we hartelijk ontvangen door een groep vrouwen die klaar zitten om ons enthousiast te vertellen over hun bedrijfjes, hun werk en de samenwerking en cohesie in de groep. Allereerst worden we bedankt voor ons bezoek en de financiële ondersteuning vanuit Tilburg, die het mogelijk maakt om de vrouwen deskundigheidsbevordering aan te bieden. Met deze gelden worden cursussen verzorgd over onder meer de rechten van de vrouw en ondernemerschap en krijgen zij praktische ondersteuning bij het opzetten van een bedrijfje. De groep die deelneemt aan het microkredietproject is in drie jaar gegroeid van 15 naar 41 vrouwen.

Hoe werkt het in de praktijk?

Een aantal vrouwen vormt een Banco Comunal: een groep van potentiële deelnemers aan het project met een eigen bestuur. Zij haken aan bij de krediet verstrekende en ondersteunende organisatie FUMDEC. Wanneer een vrouw een microkrediet wil aanvragen dient zij een verzoek in bij de Banco Comunal. Een commissie bepaalt of het voorstel levensvatbaar is en in aanmerking komt voor een krediet. Hierdoor wordt voorkomen dat te veel dezelfde bedrijfjes ontstaan, concurrentie wordt voorkomen en er ontstaat een vorm van ketenwerking.

Het krediet kent een cyclus van zes leningen met daaraan gekoppelde terugbetaling. De eerste lening bedraagt ongeveer 120 dollar, deze wordt geïnvesteerd en later afbetaald. Na de eerste afbetaling wordt de mogelijkheid geboden tot het lenen van een hoger bedrag en dit herhaalt zich met een maximaal te lenen bedrag van 600 dollar. Na zes keer is de vrouw in staat haar bedrijfje zonder ondersteuning van een microkrediet voort te zetten. Men betaalt drie procent rente per maand, twee procent is voor FUMDEC en een procent voor de eigen Banco Comunal. Op dit moment heeft de groep 2000 dollar in kas.

Wanneer een deelnemster in gebreke blijft is de groep verantwoordelijk voor het ondersteunen van deze vrouw en zo nodig voor het nakomen van de

Felicitas in haar winkeltje
foto: Louise Donjacour

afbetalingsverplichting. De vrouwen komen elke twee maanden bij elkaar om problemen te bespreken, ervaringen uit te wisselen en elkaar te ondersteunen. Op deze manier blijft men bij elkaar betrokken en worden moeilijkheden snel gesignaleerd.

In La Fundadora maken zowel jonge als wat oudere vrouwen, getrouwd of ongetrouwd, gebruik van een microkrediet. De kredieten zijn ingezet voor het opzetten van kleine winkeltjes met etenswaar of tweedehands kleding, een koekjesbakkerij, de aanschaf van een naaimachine om maatkleding te kunnen maken of herstellen en voor het verbouwen van groenten. Sommigen hebben zelfs meerdere 'handeltjes'. De vrouwen kopen bij elkaar, hierdoor ondersteunen ze de dorpsconomie. En er is immers van alles te koop in hun eigen dorp én ze besparen hierdoor op reiskosten. Zo snijdt het mes aan twee kanten.

Na een drankje en een heerlijk Nicaraguaans hapje gaan we in karavaan door het dorp. Het heeft inmiddels flink geregend en we baggeren door de modder. Maar overal moeten we binnenkomen en vol trots laten de vrouwen hun bedrijfjes zien en vertellen ze over hun bezigheden.

Felicitas vertelt me tijdens de wandeling dat het maken van maatkleding is afgenomen (te duur) en dat ze blij is met het winkeltje dat ze is gestart. Samen met haar man kan zij, dankzij het microkrediet, haar gezin draaiende houden. Haar inkomen wordt vooral besteed aan het kopen van eten. Zij is een van de vrouwen die hierdoor meer zelfstandigheid heeft verworven en minder afhankelijk is geworden van het inkomen van haar man. Zij draagt daadwerkelijk bij aan het gezinsinkomen en is hier terecht trots op. Felicitas is een van de vele succesvolle vrouwen in La Fundadora die wij graag blijven ondersteunen!

Diny van de Pas

vrijwilliger vrouwenwerkgroep

Oneida verbouwt broccoli
foto: Andre Drøge

Trotse, ondernemende vrouwen

'Nog meer mensen uit Tilburg?', moeten ze gedacht hebben bij FUMDEC, toen wij op 1 augustus 2014 het kantoor in Matagalpa binnenstapten. De directrice vertelde volop over de bijzondere ontmoetingen die ze eerder die week had met verschillende mensen van de Tilburgse delegatie. En nu weer bezoek uit Tilburg!

Uitgebreid nam ze de tijd om ons te vertellen over de organisatie in het algemeen en het microkrediet project van Tilburg in het bijzonder. Over hoe de vrouwen elke maand hun lening komen afbetalen en hoe ze van die gelegenheid gebruik maken om op dat moment educatieve activiteiten aan te bieden. Of we het leuk vonden om een aantal vrouwen van het project te ontmoeten? Natuurlijk! En dus werden de paraplu's opengeklapt tegen de hete zon en gingen we op stap. Op de markt ontmoetten we een dame die vertelde over hoe ze een aantal jaar geleden een tortillabakkerij wilde beginnen. Met banken die tot wel 35 procent rente vroegen was er geen beginnen aan om een startkapitaal te verkrijgen. Zonder

FUMDEC zou ze haar onderneming nooit van de grond hebben kunnen krijgen. En nu liepen de zaken goed. Waar ze eerst voornamelijk verkochten aan voorbijgangers, gingen inmiddels ook enkele restaurants prat op de tortilla's van de dames. Bijzonder was ook de ontmoeting met de vrouwen van de kippenroosterij. Met een krediet konden zij recent hun restaurant annex open air keuken uitbreiden. Een goedlachse dame vertelde ons dat ze al lange tijd met FUMDEC samenwerkte. 'Vertrouwen is de basis.' Trots wees ze op haar kleindochter die verder aan een tafeltje zit. Die bleek inmiddels de coördinatrice van het restaurant te zijn en aanspreekpunt voor FUMDEC. 'Wie had dat ooit gedacht?!' Al met al heeft de ontmoeting met FUMDEC indruk op ons gemaakt. Heel bijzonder om zo tastbaar te kunnen ervaren dat een relatief kleine bijdrage grootse effecten kan hebben. En heel bijzonder om zulke lieve, trotse, ondernemende en zelfbewuste vrouwen te ontmoeten!

Joost Gielen en Eefje Rolsma
(Eefje en Joost zijn donateurs van het project)

Eefje en Joost in gesprek bij FUMDEC
foto: José Manuel López

een van de vrouwen van de kippenroosterij
foto: Joost Gielen

Het Moeder- en Kindcentrum in Matagalpa in werking!

Erg benieuwd was ik naar het Moeder- en Kindcentrum (de Clínica), gebouwd met sponsorgelden uit Tilburg en geopend in april 2013. Ik had er foto's van gezien en veel verhalen over gehoord. Het zou goed zijn ingericht, mooi en schoon zijn, een aanwinst voor Matagalpa. Nieuwsgierig was ik of al die verhalen nog steeds zouden gelden en of het er na een jaar nog steeds mooi en schoon zou uitzien.

Ik werd aangenaam verrast door een inderdaad helder, overzichtelijk en aardig ingericht gebouw. Bij de entree werd ik geconfronteerd met de plaquette ter herinnering aan Adje van Hirtum, vriendin, en voorheen vrijwilliger bij de gezondheidsgroep van de Stedenband. Het lezen van haar naam en overlijdensdatum op die plek riep herinneringen en emoties op. Maar het was ook goed om, samen met haar man Peter, even stil te staan bij Adje en bij hetgeen zij aan de Clínica heeft bijgedragen.

Onze groep werd ontvangen door een vriendelijke verpleegkundige, want de arts die de rondleiding zou verzorgen was druk bezig met een bevalling. We konden alles uitgebreid bekijken en werden geïnformeerd over de gang van zaken in de Clínica van opname tot en met de bevalling. Na de intake verblijven de zwangere vrouwen in een kamer met meerdere bedden. Hier mag de familie ook aanwezig zijn. Wanneer de weeën zich aandienen of als de vrouw eerder meer rust nodig heeft, wordt zij naar een kleine, rustige tweepersonskamer gebracht. Hier wacht ze tot het tijd is voor de eigenlijke bevalling die in de verloskamer plaatsvindt.

In het centrum kan men ook terecht voor gratis anticonceptiemiddelen en sterilisatie. Artsen en verpleegkundigen informeren de zwangere vrouwen die voor een bevalling komen vrijblijvend over gezinsplanning en de diverse mogelijkheden hiervoor. Voor jonge (niet-zwangere) vrouwen blijkt de drempel echter hoog om binnen te stappen met de vraag om voorbehoedsmiddelen.

De baby die tijdens ons bezoek werd geboren, moest samen met de moeder naar het ziekenhuis in verband met mogelijke hartproblemen bij het kindje. De moeder werd vakkundig, met het kindje in de couveuse, in de ziekenauto geholpen. De dokter, een jonge vrouw die de bevalling had geleid, deed schort en mutsje af en stortte zich vol enthousiasme op onze groep om de rondleiding af te maken. Een gepassioneerde vrouw die ons bezoek zeer op prijs stelde. Trots vertelde zij dat er tussen juni 2013 en 1 augustus van dit jaar 448 bevallingen hebben plaatsgevonden in dit Moeder- en Kindcentrum, waarbij geen enkele vrouw of kind als gevolg van de bevalling is overleden. Dat is een geweldig resultaat. De Clínica heeft bijgedragen aan het behalen van Millenniumdoel 5: in 2015 sterven er minder vrouwen door zwangerschap; hulde!

Diny van de Pas

vrijwilliger vrouwenwerkgroep

alle bevallingen worden zorgvuldig bijgehouden in het grote boek (rechts Diny)
foto's: Andre Dröge

de ambulance
foto: Louise Donjacour

Het Grote Interoceanische Kanaal

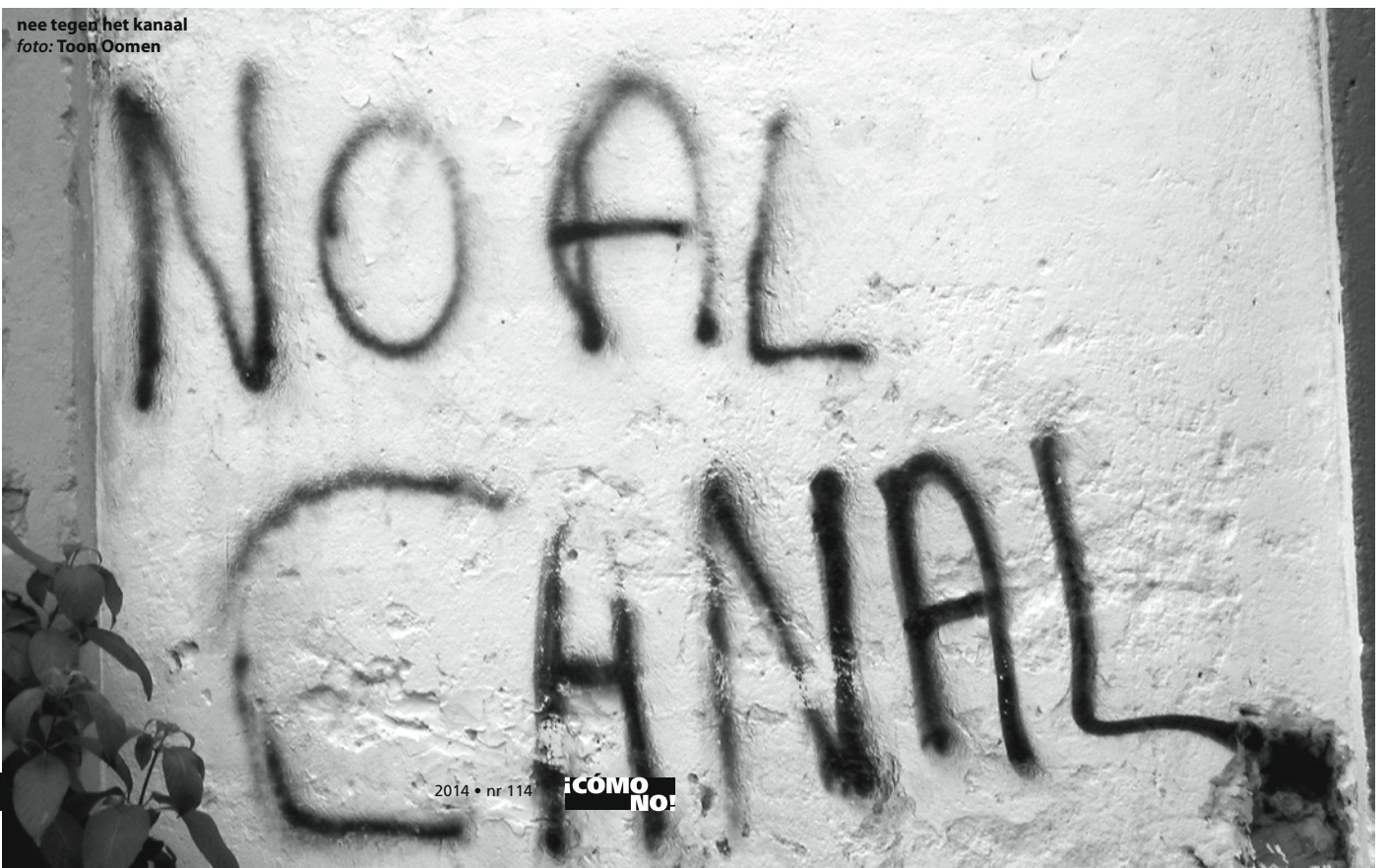
Het al heel oude plan om een kanaal te graven dwars door Nicaragua houdt de gemoederen bezig. Wang Jing, een superrijke Chinees is bereid om (veel, heel veel) geld te investeren in de realisering van zo'n project als het graven van dat kanaal, dat loopt van de Atlantische naar de Stille Oceaan, vergelijkbaar met het Panamakanaal. Uiteraard stelt deze Chinees wel zijn voorwaarden.

'Het kanaal' is ondertussen wel een begrip in Nicaragua, er wordt over geschreven en (soms) over gepraat: de regering stelt alles in het werk om dit plan uitgevoerd te krijgen. Er zijn nogal wat hobbels te nemen. Ik zal mijn vooringenomenheid maar meteen prijsgeven: ik ben mordicus tégen! Toch wilde ik tijdens mijn bezoek aan Nicaragua graag horen wat Nicaraguanen zoal van dit project vinden. Op willekeurige plaatsen en momenten vroeg ik mensen naar hun mening. In Matagalpa kreeg ik vaak het zelfde te horen: 'het heeft voordelen en ook nadelen, het geeft namelijk werk, het geeft een impuls aan de economie van het land, maar het is heel nadelig voor het milieu'. Een natuurliefhebber was tegen de aanleg omdat het het land in tweeën deelt waardoor de dieren een beperkter territorium krijgen. De burgemeester van de stad ziet het als 'een droom' voor het land; hij vindt de kritiek 'erbij horen'. 'Het haalt ons uit het moeras van de armoede'. In *La Prensa*, een landelijke krant onder invloed van anti-regeringsstandpunten, staan regelmatig kritische stukken, zoals één tijdens ons bezoek: het ging over de al dan niet onteigening van land dat behoort aan Indiaanse gemeenschappen. Er moeten namelijk nogal wat gemeenschappen wijken voor het kanaal. Er worden wetten gewijzigd en nadien wordt 'volgens de wet' gehandeld. Zo krijgt de Regionale Raad in het betreffende gebied zeven dagen de tijd om zijn mening te geven. Is die termijn voorbij, dan kan de commissie het proces van onteigening in gang zetten. In een presentatie in Bluefields werden (nog) geen details bekend gemaakt, wel zei men daar dat 'de eigenheid van de Indiaanse gemeenschappen gerespecteerd wordt'.

Naast tal van zaken als het milieu, de soevereiniteit, de deportatie van Indiaanse gemeenschappen, de verzilting van het water in het grootste meer van Nicaragua, is ook het proces van besluitvorming allesbehalve democratisch.

Wat betreft het milieu: er zullen grote gebieden van het land getroffen worden door de kap van bomen, door de vernietiging van natuurreservaten. Het grote natuurreservaat in het zuidoosten is direct verbonden met zeven andere beschermde natuurgebieden. Dit gebied vertegenwoordigt bovendien een integraal biosysteem dat grenst aan een soortgelijk gebied van het buurland Costa Rica. Ook de soevereiniteit is in het geding: de Chinezen claimen gedurende vijftig jaar de zeggenschap over de kanaalzone, met een optie van nog eens vijftig jaar. Waar de Nicaraguanen nog het meest bang voor zijn -zeker in dit jaar van grote droogte- is het gebrek aan zoetwater, want de grootste voorraad, het Nicaraguameer, zal brak worden door de open verbinding met de oceanen. Het kanaal zal namelijk volgens de huidige plannen door dat grote Nicaraguameer lopen.

nee tegen het kanaal
foto: Toon Oomen

NICARAGUA CARVE-UP

A cross-country canal and surrounding development would splinter the ancestral lands of many autonomous indigenous communities and some of the most fragile, pristine and scientifically important ecosystems in Central America.

Ook vanuit kerkelijke hoek en via het tijdschrift Envío komt kritiek: de theologe María López Vigil bekritiseert het taalgebruik; ze verwijt dat de regering zinspeelt op een 'magisch bewustzijn'; de regering verkoopt dromen en beloftes met betrekking tot projecten, die 'het geluk voor het volk' brengen en die de verantwoordelijkheid dan leggen bij bovennatuurlijke krachten. Dit magische bewustzijn zorgt ervoor dat mensen hun verantwoordelijkheid niet meer zélf nemen, maar in handen leggen van God, van de duivel; dit is niet nieuw: alle regeringen en ook priesters en dominees maken zich hieraan schuldig. Ze voeden dit magische bewustzijn. Daniel Ortega doet dit nu met het kanaal. Zo sprak hij bij de ondertekening van het contract met de Chinees Wang Jing over 'het bereiken van het beloofde land' en over dat project 'het geluk voor het Nicaraguaanse volk' zou betekenen.

Terug naar het rondvragen tijdens mijn verblijf in Nicaragua: op het eiland Ometepe zijn de mensen fel tegen, omdat het kanaal een directe bedreiging

vormt voor hun bestaan. De meerderheid leeft van het toerisme. Op muren staat *No al Canal* -het laat aan duidelijkheid niets te wensen over. Toch ziet het er naar uit, dat het kanaal er komt, zeker de start; deze vindt plaats in december van dit jaar, zeggen ze. De vraag is overigens wel of het project zijn afronding meemaakt. Er bestaan nog tal van onzekerheden over de technische haalbaarheid, over de definitieve route, over het al dan niet verschaffen van compensaties voor bevolkingsgroepen. Het zal zeker een vervolg krijgen en het laatste woord is er niet over gesproken en geschreven.

Toon Oomen

krantenartikel over de bedreiging van indianendorpen door de komst van het kanaal
foto: Toon Oomen

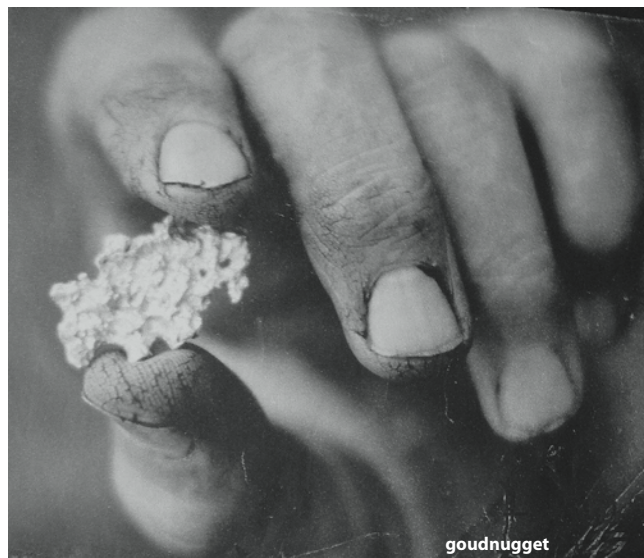
Wat weten we nou eigenlijk van het goud van Nicaragua?

Zo, da's een tijd geleden! Gegroet. Intussen ben ik vanuit San Carlos, via de Zoete Zee en San Juan del Sur, in noordelijke richting de westkust van Nicaragua langs gereisd. Natuurlijk liggen er, gelijk schelpen op de stranden, historie en talloze verhalen voor het oprapen. Misschien raap ik er een andere keer, maar nu -juli/augustus- trekt er een Stedenband-reisgezelschap vanuit het feestelijke Matagalpa (dertig jaar Stedenband) door dezelfde contreien.

Zij kunnen en zullen zeker veel te verhalen hebben over de schoonheid en de laatste nieuwtjes van deze Far West. De 'oude rotten, *forever young*' zullen ook gemerkt hebben, dat de steden aan een inhaalrace bezig zijn. Aanpassingen aan modernere tijden. Toeristen kunnen 'verwende scheten' zijn. Let wel: ik heb niets tegen toeristen, maar ik zoek ze ook niet op. Dus buste ik -en miste weer even het oude treintje naar het noorden- door naar het noordoosten. Want in de vorige *¡Cómo No!* beloofde ik goud.

Goud. Scheikundig symbool: Au (ja, er is al heel wat om gevochten en dat kan zeer doen). Atoomnummer: 79 (een priemgetal, dus alleen te delen door 1 en zichzelf). Naamgeving: een mix van het Latijnse aurum en het Oudduitse ghol. Goud oxideert niet aan de lucht, maar het lost wel op in koningswater (mengsel 3:1 van zoutzuur-salpeterzuur). Als het reageert krijg je goudchlorideverbindingen, als AuCl₃, AuCl₄ en meer van die magische dingen. Sg/dichtheid: 19,2 g/cm³. Omdat het zo compact is, neemt men aan dat het aards-eigen goud diep in onze planeet zit. Tussen het gloeiende ijzer. Het goud dat wij opgraven (nou ja, wie weet ...) komt van ingeslagen meteorieten en astroïden. Puur SF? Tot nu toe vonden we zo'n 8000 m³ goud met een hoog E.T.-gehalte. Een klein kantoorgebouw vol. Goudstaven en munten vormen veertig procent van dat

woelige rivieren met een goudpannetje te zwieren, verpulveren ertsklompen, klieren en knoeien met kwik, waarvan ze de zenuwdodende dampen inademen, vinden zelden goud en zijn al blij met wat stofgoud. Ooit vonden enkele iemanden wel eens ooit een zogenaamde *nugget*. Tijd verdoen,

goudnugget

goudstaven

volume, vijftig procent sieraden, de rest zit in je computer, smartphone, tablet, dure stekkers en overige elektrisch-elektronische contacten. Goud heet een edelmetaal te zijn en hoewel de prijs de laatste tijd nogal schommelt, kun je er niet echt mee failliet gaan. Mede daarom werd het vanaf het prilste menselijke bestaan begeerd door edelen (van oorsprong ook slechts huursoldaten te paard), schurken, gauwdieven, zakkenrollers, beursspeculanten, investeerders, oorlogsmisdadigers, boeren, burgers en buitenlui.

Soit. Dat is achtergrondinformatie, het is goed om te weten wat je wilt vinden, maar daarmee redden we de Stedenband niet. Tijd om goud te vinden.

Vinden, níet zoeken. Zoeken heeft niet veel zin. Goudzoekers staan jaren in

dat is iets zóeken. Maar goed; goud dus. Maar maar, waar vind je goud in Midden-Amerika? Nou, tenzij je zoeken leuk vindt om het zoeken, hoef je niet per se te zoeken, want het is al op heel wat plaatsen gevonden. Ook in Nicaragua. Rond 1500 peddelden slaafse gouddragers in opdracht van Montezuma II al over de Río San Juan, door Nicaraguaans bos en veld van en naar Mexico. En zelfs zij zullen niet de eersten geweest zijn.

'Nicaragua nu het rijkste land van Midden-Amerika wat goud- en zilverwinning betreft.' *¡Cómo No!* 105 van 2012. 95 à 100 miljoen dollars op jaarbasis, in handen van zo'n vijftig bedrijven. Waar de opbrengsten blijven? Fraude, corruptie, partijmensen met (te) hoge salarissen, lucratieve pensioenen, dure wagens, privileges voor ministers en hun politiebewaking. *¿Qué cambia?* Van Sandino naar Ortega, terug bij af. Nagenoeg. Er was eens ...

Er was eens een dictator, Somoza geheten, die vroeger over Nicaragua heerste, politieke gevangenen liet folteren en de vrijheidsstrijder Augusto Sandino vermoordde. Een hemelhoog standbeeld van Sandino, die het opnam tegen de Amerikaanse aanwezigheid in Nicaragua, prijkt nu op de plaats

waar vroeger het presidentiële paleis stond. De huidige sandinistische regering van Daniel Ortega geeft zichtbaarheid aan de woelige geschiedenis van Nicaragua. Overal in de hoofdstad Managua kun je tentoonstellingen en affiches aantreffen. Maar veel goeds hebben veel Nicaraguanen niet te zeggen over het regime. Zo sprak ik in een bar een jonge vrouw, die voor de overheid werkt, maar hoopt zo snel mogelijk ander werk te vinden. 'Je moet een partijkaart hebben om voor de overheid te kunnen werken en lid zijn van de sandinistische beweging. Mannen worden er 's nachts per moto op uitgestuurd om "afvallige" leden die kritiek hebben op de sandinistische partij op heterdaad te betrappen.' President Ortega prijkt met een grote glimlach op metershoge propagandaborden over heel het land. Ze benadrukken duidelijk de band met de katholieke kerk: '*Cumplirle al pueblo es cumplirle a Dios*' of '*Cristiana, socialista y solidaria*'. Sinds Ortega aan de macht is, is abortus illegaal, zelfs als de moeder in levensgevaar verkeert en abortus om medische redenen noodzakelijk is. Vriendjespolitiek is schering en inslag. Ortega heeft de grondwet veranderd zodat hij herkozen kon worden, terwijl zijn vrouw Murillo als hobby heeft peperdure, stalen bomen 24 op 24 uur de rotondes van Managua feestelijk te laten verlichten. De regering verspilt geld aan propaganda. Het ideologische sandinisme van toen, valt niet te vergelijken met de corrupte machtspolitiek van Ortega.

Uitzoeken waar de opbrengsten blijven leek me daarom wat gevaarlijk, dus ging ik achter 'oud goud' aan. Ik bedoel geen rijke mevrouwen op leeftijd (nou ...) maar de mijnen bezoeken moet mogen. Het werd een ware bezoeking! Mijn eerste bezoek gold Bonanza, dat in de nadagen van de Nicaraguaanse burgeroorlog in de jaren zeventig en tachtig als een van de laatste verzetshaarden de wapens neerlegde. Net aangekomen, meeliftend met Francisco Mairena, die op bezoek was bij familie in Estelí. Francisco woont in Bonanza en is ter plaatse beheerder van het natuurreservaat van Bosawás. Een boswachter eigenlijk, maar hij hoeft het gelukkig niet alléén bij te houden, want het is wel een heel groot bos! Hij vertelde onderweg dat de bevolking van Bonanza de laatste vijftien jaar verdrievoudigd is. Vooral door immigratie. Bonanza telt zo'n 33.000 inwoners. Hij noemde geofobie (de drang om veel grond te bezitten) en veefobie (de drang om veel vee te bezitten), goudkoorts, de oprukkende landbouwgrens en houtkap als oorzaken voor de immigratiegolf. Volgens hem biedt het uitgebreide natuurreservaat ook een onderkomen aan delinquenten. Vandaag de dag is een politiepost in Bonanza noodzakelijk, terwijl het dorp vroeger zo veilig was dat er geen ordediensten nodig bleken. 'Maar tast de immigratie ook hier het natuurreservaat aan?', vroeg ik hem bezorgd. 'De kern blijft behouden doordat het een gebied is waar de traditionele Mayagna's wonen, maar de

bufferzone gaat er veel op achteruit.' De inheemse bevolking van Mayagna's leeft van kleinschalige landbouw, terwijl immigranten uit de kustregio veel land en meer dan 500 runderen willen. Volgens Mairena is het ecologische bewustzijn bij de bevolking de laatste jaren echter sterk gestegen en komen er veel klachten binnen over illegale dumping en dergelijke overtredingen. Bovendien is het aantal bosbranden de laatste jaren flink afgenomen. Maar een sterk georganiseerde houtmafia blijft actief in de bufferzone van Bosawás: 'De groei van de mafia houdt gelijke tred met de bevolkingsgroei in de straten van Bonanza', zuchtte Mairena bezorgd. 'Arme boeren laten zich voor geld vaak meesleuren in het ingewikkelde net van de illegale houtkap.' Bonanza geeft de aanblik van een willekeurige, onbetekenende gemeente in de verre wouden van de RAAN, de Autonome Noord-Atlantische Regio. Ware het niet dat het samen met de buurgemeenten Siuna en Rosita de 'mijndriehoek' vormt, waarvan de bodem rijk is aan goud en mineralen. Het beeld van de gemeente wordt vooral (en overal) bepaald door het Noord-Amerikaanse mijnbedrijf Hemco, met als bijverschijnsel talloze particuliere goudzoekers of *güiriceros*.

Pas wanneer het vliegtuigje van La Costeña plotseling brommend vanachter een bergtop opduikt, er rakelings overheen scheert en omlaag zwiert als een horzel op zoek naar een plek om neer te strijken, merk ik de 'luchthaven' op. Een soort piste met een kantoorgebouwje van twee bij twee meter, met een restaurant ernaast.

De hoofdstraten van Bonanza zijn geasfalteerd en vlak naast 'mijn' hotel is een bank. De bankbediende vertelt me dat de inwoners van Bonanza >>

Bonanza gemeente

-lees hoofdzakelijk mijnwerkers van Hemco- aanvankelijk niet de gewoonte hadden om geld op een bankrekening te zetten. 'Ze hadden geen langetermijnvisie en gaven hun geld direct uit.' Hij geeft het voorbeeld van een man uit Bonanza die de lotto(!) won, een helikopter met drank en prostituees huurde en zo al zijn gewonnen geld in één dag uitgaf. De bankbediende weet niet hoeveel de man precies gewonnen had. Er was al eerder een bank in Bonanza, maar die verdween dan ook gauw. Nu zijn de tijden veranderd, de nieuwe bank doet gouden zaken.

Bij valavond tref ik Eusébio aan een van de lokale bars. Hij wil dat zijn dorp, Bonanza, zijn bevolking, zich ontwikkelt. Ondanks zijn -voorzichtige- kritiek op het mijnbedrijf waarvoor ook hij werkt, beseft hij dat het de enige instantie is met veel geld die veranderingen mogelijk kan maken. Het gemeentebestuur doet niets, kan niet eens veel doen, want het heeft geen geld. 'Maar evenmin initiatieven', meesmuilt Eusébio. Met kritiek op het gemeentebestuur is hij aanzienlijk feller. Het logo van het mijnbedrijf prijkt overal, naast dat van het gemeentebestuur en zelfs dat van Oxfam. Ook achter 'de tap'. De lokale autoriteiten nemen duidelijk hun verantwoordelijkheid niet serieus en het mijnbedrijf vult de leemte op. Het biedt volop werkgelegenheid waardoor Hemco zich onmisbaar maakt voor de 33.000 inwoners en de ecologische vervuiling wordt vlug vergeten. Eind januari 2003 veroorzaakte een lichte aardbeving een zandverschuiving aan een van de wanden van het meer van het mijnbedrijf, waar het zijn chemische afval dumpst. Meerdere families moesten snel evacueren vanwege het vergiftigingsgevaar. Ze werden tijdelijk ondergebracht in andere huizen. Inmiddels hebben ze van het mijnbedrijf een stukje grond, een nieuw huis en een schadevergoeding gekregen. Natuurlijk ging ik kijken. Bij het giftige meer waren nog steeds arbeiders en vrachtwagens bezig om de wanden te stutten. Gif verdampst niet, er komt alleen maar bij ... Op zo'n vijf meter van de wand zag ik nog duidelijke sporen van de afgebroken huizen. Daar woonden vast en zeker de geëvacueerde families. Naast de wand zijn smerige modderpoelen en ik bleef maar wat uit de buurt. Een onfrisse bedoening, terwijl dichtbij een rivier stroomt. Er staan borden met *peligroso*, maar dat was de enige beveiliging: ik kon gemakkelijk tot

Rancho-Grande demonstratie

vlakbij het water komen. De stank als van rottende kadavers bleek een betere beveiliging. Kokhalzend vluchtte ik naar mijn veilige hotelkamer. Ik koop een hotdog in de hoofdstraat. Verkoper Marco blijkt zowaar uit Matagalpa te komen! Hij kent de Stedenband. 'En jij komt uit Tilburg!' Hij spreekt de naam zorgvuldig Nederlands uit. Dus mag ik de hotdog niet betalen. 'Om wat terug te doen', zegt hij. 'Jouw stad doet veel voor ons.' 'Waarom verkoop je hier, in zo'n niksdorp, je hotdogs?', vraag ik hem verwonderd, 'Matagalpa is de koffiestreek van Nicaragua, kun je daar dan niet aan de kost komen?' Marco grijnst. 'Matagalpa is een swinging city, maar hier verdient ik veel meer. Deze goldiggers geven veel geld uit aan eten, drinken en gokken, want er is weinig meer te doen dan dat.' Na 19.00 blijken inderdaad alle restaurants gesloten te zijn. Enkel de *cantinas* en gokpaleizen zijn open. Een domme mannenwereld, die me niet interesseert. Zatlappen gapen me aan, wanneer ik de hoofdstraat afkuier naar het hotel. De weerschijn van goud blijkt ook nu weer enkel schaduwen te werpen. Er heerst hongersnood in heel Midden-Amerika, terwijl gauwdieven er met het goud vandoor gaan. Terwijl steeds meer brave lieden creperen van honger en dorst, terwijl Midden-Amerika al jaren kurkdroog staat en de Zoete Zeeën met de Río San Juan (en dat is echt geen riviertje!) barsten van het water, onderhandelt 'men' over de nieuwe Atlantic-Great Ocean verbinding namens, 'en in het belang van' Nicaragua. Om het Panama-kanaal te ontlasten? Werkgelegenheid? Hooguit een paar honderd baantjes. Want ook in het Nicaragua-Kanaal zal het 'goud' worden weggesluisd. Gek, hè? Is zoiets -als zoveel in de wereld- niet ook moord met voorbedachte rade?

Beschaduwde groet van **Golddigger James**.

P.S. Nederlanders zijn goed in water(beheersing), we hebben zelfs een koning die er specialist in is. Hoge-nood-mailtje sturen? Pompen of ... verdroren?

Bonbonflor in het assortiment van Huize Geers

Voorafgaand aan Hap Stap werd aan een van de bekendste Tilburgse chocolatiers gevraagd een speciale jubileumbonbon te maken. Hein Geers gebruikte zijn professionaliteit en een fles Nicaraguaans rum en er ontstond een fantastisch lekkere bonbon: de bonbonflor. Op het festival hadden we er veel succes mee en alle achthonderd bonbons vonden gretig aftrek. Ook kreeg Hein Geers na Hap Stap veel complimenten van vaste klanten die in zijn winkel een doosje Nicabonbons kochten. Voor hem een reden om de bonbonflor snel in zijn assortiment op te nemen. Wanneer het zover is, laten we het weten. In de volgende *¡Cómo No!* meer over Hein Geers, cacao en de betrokkenheid van Hein bij Matagalpa.

Hap Stap Festival

Al vanaf september 2013 kwam een jubileumgroep elke maand bij elkaar om de festiviteiten van ons jubileum vorm te geven. Via Cil werden we in de gelegenheid gesteld om deel te nemen aan het culinaire Hap Stap Festival in de Interpolistuin tijdens het pinksterweekend.

spanning bij het rad van fortuin
foto's: Mayke van den Broek

Yvanka draait een suikerspin

Volop gelegenheid om ons dertigjarig jubileum onder de aandacht te brengen van de Tilburgse bevolking en tegelijkertijd geld bijeen te brengen voor het microkredietprogramma en het project voor de kleine koffieboeren in Matagalpa. En beide doelen hebben we ruimschoots behaald.

Vier dagen lang was het druk in onze tent, waar overheerlijke koffie gedronken kon worden, verzorgd door de profs van Locals/Cafeofil. Daarbij serveerden we lekkere friandises, speciaal voor ons gemaakt door Prins Heerlijk. Hein Geers produceerde exclusief voor ons de inmiddels beroemde bonbonflor. Een superlekkere bonbon met Nicaraguaanse rum Flor de Caña. Een prachtige powerpointpresentatie van Mayke van den Broek bood de bezoekers de gelegenheid kennis te nemen van het werk van onze stedenband. Voor de kinderen waren er handenarbeidopdrachten en een Rad van Fortuin. Op zaterdagmiddag werd ons jubileum muzikaal omlijst door een optreden van Frank Torrez y Banda.

Gedurende het hele festival was er in en om onze feesttent een gezellige sfeer. Oude contacten werden aangehaald en nieuwe contacten werden gelegd. De totale opbrengst van de activiteiten bedroeg meer dan 3000 euro. Een fantastisch bedrag voor de lopende projecten.

We hebben er als jubileumgroep veel van geleerd, er zijn veel nieuwe contacten gelegd met ondermeer het bedrijfsleven. We hebben veel geïnvesteerd in het zoeken naar sponsors en hebben daarbij goed gescoord. Power to the people bijvoorbeeld van Sietse de Wit, de Rabobank en de Gemeente Tilburg brachten forse geldbedragen in het laatje. Tal van bedrijven ondersteunden ons 'in natura'.

Al deze resultaten waren het gevolg van een prima samenwerking van talloze vrijwilligers: de jubileumgroep, de mensen die zorgden voor de inrichting van de tent, de assistenten bij de kinderactiviteiten en de vrijwilligers achter de bar en de suikerspin.

Natuurlijk is ook een woord van dank op zijn plaats voor het bestuur van het Hap Stap Festival die ons de mogelijkheid bood gratis deel te nemen aan dit festijn. Een bijzonder woord van dank nogmaals aan al onze vrijwilligers. Bijzonder fijn was het dat naast onze trouwe helpers er veel jongeren tijdens de festivaldagen de handen uit de mouwen staken. We hopen nog vaak op jullie te kunnen rekenen.

Met het bestuur van Hap Stap gaan we in overleg om de mogelijkheid te onderzoeken om volgende editie van het festival weer aanwezig te kunnen zijn.

Frans Couwenberg

Goei Eete timmert aan de weg

De fietstocht Vuelta a Matagalpa van dit jaar staat in het teken van Goei Eete. Twee afstopplaatsen zijn toeleverancier van dit lokale voedselinitiatief: Zorgtuinderij de Es in Haaren en imkerij Beezzzz (Smidspad).

Na een moeizame start in 2011 en enkele tegenslagen heeft Goei Eete gelukkig de weg omhoog weer gevonden, met 'nieuwe boeren' en nieuwe afhaallocaties. De kinderziektes zijn eruit en de groei zit erin, zeg maar. Ook is de goeie 'pitch' gevonden, als we naar de website kijken. Dat zijn vier woorden, die alles met elkaar te maken hebben: lokaal, bewust, eerlijk en direct. Verdorie ... blijkbaar hebben de begrippen ecologisch, duurzaam en milieu afgedaan! Maar het komt natuurlijk op hetzelfde neer. Houd je meer van Engels, dan kun je ook zeggen dat je aan *crowdfeeding* doet.

Goei Eete werkt iets anders dan wat we kennen van Ut Rooie Bietje. Naast groenten en fruit kun je namelijk ook zuivel en vlees bestellen en er zijn géén vaste pakketten. Alles draait om de site www.goeieete.nl. Van vrijdag tot en met dinsdagavond kun je je bestelling plaatsen, om deze vervolgens op donderdag, vrijdag of zaterdag op te halen op een locatie naar jouw keuze. Dat kan zijn in Gilze, Goirle, Udenhout of in Tilburg (Sporzone, Universiteit, Wijkcentrum Heijhoef). Het is gebleken dat het gemak erg belangrijk is om mensen over de streep te krijgen. Een website die het gewoon goed doet en geen verplichtingen, dus dat je nergens aan vast zit. Het nieuwe afhaalcentrum op de Tilburg University is nu al een succes: medewerkers en studenten maken er grif gebruik van. Verder is het altijd leuk om eens bij een aangesloten boer langs te fietsen. De meesten staan er wel voor open en hebben een eigen winkeltje. Goei Eete is enerzijds een afzetgarantie voor de bewuste boer, anderzijds verhoogt het bij de consument het respect voor de eerste levensbehoefte. Zo dat er al niet was, want anders zou je ook niet via zo'n initiatief je eten kopen. Maar het is mijns inziens wel belangrijk -eenmaal aan het eten geslagen- om ook 'de boer op te gaan' bij vrienden en bekenden en zo het woord te verspreiden.

Dat kan op de volgende manieren:

Lokaal-pitch: De producten van Goei Eete komen van boeren rondom Tilburg. Zo legt het voedsel minder kilometers af voor het op je bord komt. Met minder transport is het efficiënter en milieuvriendelijk.

Bewust-pitch: Consumenten kunnen de wereld veranderen door gezamenlijk eten te kopen. Goei Eete is *crowdfeeding*. Dan weet je wie je eten maakt en hoe de boer dat doet. Het is bovendien supervers en met 'grootmoeders smaak'!

Eerlijk-pitch: Door rechtstreeks te kopen van de boer en de logistieke kosten laag te houden, koop je producten voor een normale prijs, maar houdt de boer er meer aan over. Goei Eete heeft geen winstoogmerk.

Direct-pitch: De toeleverende boeren zijn allemaal gepassioneerde vakmensen; dag in dag uit bezig met hun kwaliteitsproduct. Die boer verdient het om een vaste relatie op te bouwen met zijn afnemers. En jij eet direct van de grond. Eigenlijk is het puur genieten om die spullen vrijdagmiddag zo op je keukentafel te zien. Dat is misschien nog wel de beste pitch.

Herman Fitters

De boeren van Goei Eete (sept 2014):

Landbouw

De Bie
Oirschot Organics
Oppers
Ostrea
NatuurlijkTomaat
Zorgtuinderij de Es

Veeteelt

Amalthea
DeJong Cheese
De Kern
De Ruurhoeve
Kaptejns
Mathijssen
Den Elshorst
't Schop
Van Rijsewijk
Walhoeve

Beezzzz imkerij

Herman Fitters

13e vuelta 13e vuelta 13e vuelta 13e vuelta

de 13e Vuelta

* datum zondag 21 september

* start Kerkibo, Bisschop

Bekkerslaan 202a, Tilburg;

ingang onder Drömf-flat

tussen 11 en 12 uur

* meer-dan-milieutocht met:

Beezzz, zorgtuinderij De Es,

molenwieken, schooltuin,

Lambiek

* ongeveer 40 kilometer

* deelname 5 euro,

kinderen t/m 12 jaar gratis

Stedenband
**Tilburg
Matagalpa**

Stedenband Tilburg-Matagalpa
www.tilburg-matagalpa.nl

foto en ontwerp: Louise Donjacour

Op de koffie

Laura, je bent stagiaire bij de Stedenband. Wat studeer je?

Ik studeer de bachelor Social Innovation op het NHTV dat is een vertakking van de studie Vrijtijdsmanagement. Ik behaal op mijn studie dezelfde competentie als die ze bij VTM hebben, alleen zijn al mijn opdrachten realistisch in plaats van fictief en gericht op sociaal en maatschappelijke betrokkenheid.

Hoe ben je bij de Stedenband terechtgekomen?

Via een docent bij mij op school. Die zag de opdracht binnenkomen en dacht gelijk aan mij vanwege mijn nauwe betrokkenheid met het land Nicaragua.

Je gaat samen met een andere stagiair, Sander, een koffiefestival organiseren in De Poorten. Waarom een koffiefestival?

Onze opdracht was om een evenement te organiseren dat geld op zal halen voor de koffieboeren in Matagalpa. Ik had gezien dat er in Amsterdam een koffiefestival georganiseerd was en vond dit een leuk concept om zelf op door te bouwen. Het evenement is voor alle inwoners van Tilburg, maar we verwachten met name veel bezoekers uit de wijk te trekken.

Wanneer vindt het plaats?

Begin november, de datum staat voorlopig op 9 november, maar die moet nog vastgezet worden.

Wat gaat er allemaal gebeuren tijdens het festival?

Het wordt een dag met muziek, lekker eten, wat spelletjes en leuke standjes. En koffie speelt natuurlijk ook een rol.

Wat gaan je hierna doen?

Verder met mijn studie, ik zit in mijn laatste jaar. Vanaf 15 januari ga ik naar Nicaragua om daar af te studeren, ik ga daar werken voor de stichting Las Familias Especiales.

Verhuisbericht!

Op 5 sept verhuizen wij (samen met de Stedenband Tilburg-Same Tanzania) naar een kantoorruimte in wijkcentrum 't Sant.

Ons nieuwe adres is:
Beneluxlaan 74, 5042 WS Tilburg.
Mail en telefoon blijven ongewijzigd.

foto: Jan van Eijndhoven

Bomen geplant in Geboortebos

De gemeente Tilburg en de Stichting Nationale Boomfeestdag hebben in april de zevende plantdag in het Tilburgse Geboortebos georganiseerd. 64 families plantten een els voor een van hun kinderen. Ze laten hiermee zien dat ze hun kinderen willen laten opgroeien in een groene, gezonde wereld. Het Tilburgse Geboortebos is gekoppeld aan het Geboortebos in Matagalpa, waar een hele berg is herbebost dankzij de in Tilburg aangeschafte en geplante bomen. De Stedenband was die dag weer aanwezig met een informatiestand.

Agenda

zondag 21 september: fietstocht Vuelta a Matagalpa

Vertrek tussen 11 en 12 uur bij Kinderboerderij Kerkibo, Bisschop Bekkerslaan 202a, ingang onder Dromhof-flat. Een tipje van de sluier ... de tocht voert langs prachtige bomen, Beezzzz, een ambachtelijke molen, een zorgtuinderij en heeft speciale aandacht voor Goei Eete ...

Houd deze datum vrij voor de misschien wel leukste fietstocht in Noord-Brabant!

zaterdag 27 september: varen in de Piushaven voor microkrediet

Vertrek 11.30 vanaf draaibrug Prinsenhoeve (voor meer info zie elders in dit nummer).

zondag 2 november: filmfestival

Een middag en avond boordevol met Nicaraguaanse films, korte films en documentaires. In het vernieuwde Cinecitta (pinpas mee!).

aanvang middag: 15.30 uur

aanvang avond: 19.30 uur

zondag 9 november (datum onder voorbehoud): festival Op de Koffie

In samenwerking met ContourdeTwern organiseert de koffiegroep van de Stedenband een koffiefestival in wijkcentrum De Poorten.

Nadere info op www.tilburg-matagalpa.nl.

zaterdag 15 november: feestavond ¡Fiesta!

Terugkijken, bijpraten en dansen op latino muziek. Voor iedereen die iets heeft of had met de Stedenband of er iets mee wil gaan doen ... De datum staat vast, locatie volgt.

zaterdag 22 en zondag 23 november: Warandeloop

De Stedenband vraagt op diverse manieren aandacht voor het koffieproject in Matagalpa. Nadere info volgt.

Varen in de Piushaven

Voor al diegenen die niet willen fietsen of lopen: zij kunnen varen in de Piushaven voor het microkredietproject in Matagalpa. De feestelijkheden rondom de viering van dertig jaar Stedenband Tilburg-Matagalpa zijn nog niet ten einde. Op zaterdag 27 september is er een vaartocht in de Piushaven. John La Haye laat ons vanaf het water de mooie Tilburgse plekjes zien. Enkele Tilburgers die deze zomer in Matagalpa waren om de feestelijkheden aldaar bij te wonen zullen ons deelgenoot maken van hun belevenissen.

De tocht duurt van 12.00 tot 14.00 uur. Vertrek om 11.30 uur vanaf de draaibrug Prinsenhoeve. Kosten 15 euro met inbegrip van een hapje en een drankje. Betaling bij het scheeps gaan. Er zijn 32 plaatsen beschikbaar in de boot. Een beperkt aantal. Dus ... wees er op tijd bij.

Opgeven kan tot 20 september bij Monique van de Sande (sand1490@planet.nl of 0612527212), of bij Trees Schepens (mail tread@home.nl of 013544 2807).

foto: Hans Dusée

Len

foto's: Michèle Sennesael

Fotoverhalen

Heroes - Stories of Love, Faith and Courage bevat inspirerende fotoverhalen die het belang van een hechte familie en de kracht van het individu in de kijker zetten. Fotografe Michèle Sennesael zoekt een antwoord op de vraag hoe het voelt om op te groeien in armoede. Hiervoor trok ze drie maanden naar het op één na armste land van Latijns-Amerika en woonde er in bij verschillende families in de sloppenwijken van Matagalpa. Haar foto's zoomen in op het dagelijks leven van die gezinnen. Het resultaat toont niet zozeer schrijnende toestanden maar taferelen die de schoonheid van alledaagse situaties verbeelden.

Deze verhalen zijn een vervolg op de eerder gemaakte fotoreportage van Michèle in Nicaragua over straatkinderen. Hun veerkracht, hun creativiteit en optimisme hebben haar erg getroffen. Uit deze ervaring groeide het Heroes-project. Dit project wil een gezicht geven aan de verhalen van diegene die anders misschien niet opgemerkt worden en zo de dialoog in gang houden over de nieuwe uitdagingen veroorzaakt door de toenemende armoede.

If we're able to fly to the moon, we're definitely able to make some important changes for our children. De opbrengst van het boek gaat naar Las Hormiguitas, de lokale organisatie die zich inzet voor kinderen voor het welzijn van straat- en werkende kinderen in Matagalpa, Nicaragua.

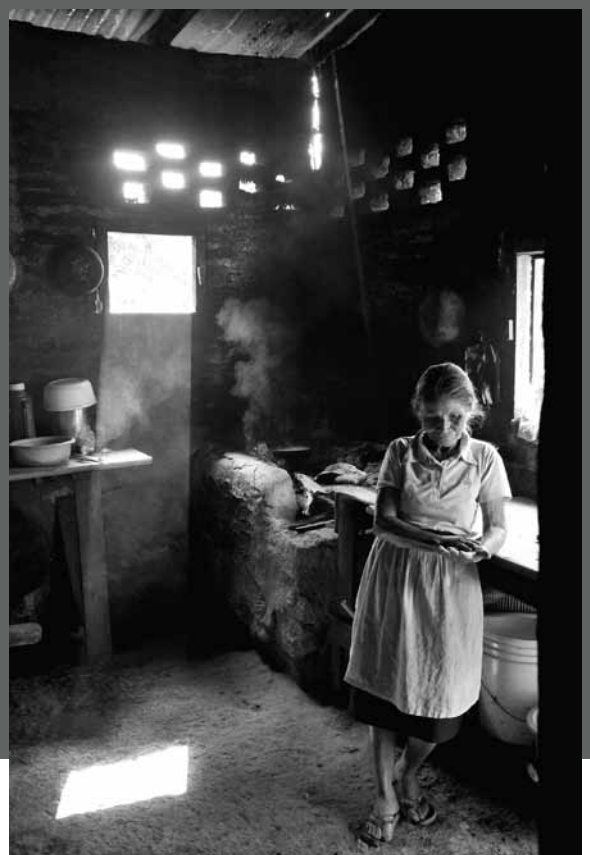
boekinformatie:

auteur: Michèle Sennesael
taal: Nederlands, Frans, Engels
pagina's: 112
afmetingen: 280 x 240 mm
ISBN: 9789082141009
prijs: €35

[http://michelesennesael.wordpress.com/projects/web:](http://michelesennesael.wordpress.com/projects/web/)

<http://michelesennesael.photoshelter.com/>

Het boek is te koop op het kantoor van de Stedenband.

foto's: Ingrid van den Hout

ContourdeTwern loopt voor Matagalpa

Op 6 september liep ContourdeTwern mee met de Tilburg Ten Miles ten bate van het kredietproject van de Stedenband Tilburg-Matagalpa. Dit project stelt kleine koffieboeren in Nicaragua in staat zich een duurzame toekomst te verwerven. De Tilburgse welzijnsorganisatie had een teampagina aangemaakt op <http://koffieboerennicaragua.alvarum.com> en ook die 'liep goed'. Sociaal werkers die misschien niet hardliepen zijn zo in elk geval toch digitale supporter geweest en dat vinden de boeren in Nicaragua natuurlijk ook prima.

Zoals bekend geeft ContourdeTwern in Tilburg op allerlei manieren vorm aan alledaagse solidariteit en het ondersteunen van mensen naar vermogen. Dat sluit goed aan bij de inzet van de Stedenband, die de solidariteit met name internationaal voorstaat. We hopen dan ook dat deze zielsverwantschap nog tot meer samenwerkingsvormen kan leiden in de toekomst. Om te beginnen maar veel eerlijke koffie schenken in de wijkcentra! Namens de koffieboeren: *muchas gracias* ContourdeTwern!

Herman

© 2014

reisgroep in Somoto: in een autoband door de canyon
foto: s. Peer Brok